

Muziekpedagogiek in beweging

Onderzoek
als motor voor
onderwijsinnovatie

Thomas De Baets
& Luc Nijs (red.)

Euprint ed.

| Inhoud |

Woord vooraf <i>Stef Coninx</i>	5
Inleiding <i>Thomas De Baets & Luc Nijs</i>	7
1 Muziekpedagogiek en de ervaringsgerichte benadering <i>Ferre Laevers</i>	11
2 Muziekpedagogiek tussen leren en onderwijzen <i>Mark Reybrouck</i>	25
3 Met de maatschappij naar de muziekles <i>Bart Put</i>	39
4 De muziekleraar en zijn vakmanschap <i>Lieven Strobbe & Hans Van Regenmortel</i>	53
5 De muziekleraar als onderzoeker <i>Thomas De Baets & Luc Nijs</i>	69
Auteurs	87

“**B**LIJVEN OEFENEN!” DEZE UITDRUKKING WORDT WEL EENS VAKER GEBRUIKT om erop te wijzen dat iets of iemand nog niet functioneert zoals het hoort. Na het lezen van de respectievelijke bijdragen in voorliggende publicatie be kroop deze gedachte mij even maar dan in positieve zin: blijven zoeken naar nieuwe horizonten en de wegen daarnaartoe. Het siert de auteurs dat ze geen van allen claimen de waarheid in pacht te hebben maar open en eerlijk een aantal vragen durven stellen, zelfs opnieuw beginnende bij de basisvraag: wat is muziek?

Tezelfdertijd getuigen de referaten van een grote betrokkenheid en een enthousiast geloof in de vele mogelijkheden die nog openliggen, of het nu om de interdisciplinariteit van de muziekpedagogiek, het competentie-ontwikkeland onderwijs dan wel om de geactualiseerde muziekpedagogiek gaat.

Het is verhelderend om de verschillende invalshoeken bij mekaar geplaatst te zien en er worden bovendien spijkers met koppen geslagen; voor de lezer zonder gedegen achtergrond en kennis van het (muziek)educatieve veld geeft deze publicatie tevens een goed beeld van waar het vandaag om gaat en waar we vanuit of met muziek ook het verschil kunnen/moeten maken.

In tijden waarin sommigen kunst en cultuur opnieuw als extraatje in plaats van als een basisbehoefte willen gaan zien, is het immers geen overbodige luxe nog eens duidelijk te stellen waar het op staat, ook niet wanneer er dan bepaalde keuzes moeten worden gemaakt. Enkele treffende vergelijkingen die ik in deze publicatie mocht lezen kunnen daar alvast bij helpen: kiezen we bijvoorbeeld bij onderwijs voor ‘het toevoegen van bestanden’ of voor het ‘upgraden van de software’? Of nog: een muziekles is geen ‘museumbezoek met gids’.

De confrontatie met enkele aloude tegenstellingen (theorie versus praktijk, luisteren versus musiceren, spel versus plicht enzovoort) loopt als het ware als een rode draad doorheen de verschillende bijdragen maar leidt telkens opnieuw – en elk vanuit een eigen visie – tot een passioneel pleidooi voor de intrinsieke waarde van de muziek, over de grenzen heen van genres, sociaal milieu of esthetische appreciatie.

In zijn essay *Niet de kers op de taart** legt Vlaams parlements lid en cultuurexpert Bart Caron haarfijn uit waarom cultuurbeleid helemaal geen overbodige luxe is, maar een noodzaak. Deze nieuwe publicatie ‘Muziekpedagogiek in beweging’ sluit daar volgens mij bij aan en zal ik dus graag in mijn collectie ‘warm aanbevolen’ opnemen.

Stef Coninx
Directeur Muziekcentrum Vlaanderen
Brussel, juli 2013

| Auteurs |

THOMAS DE BAETS (°1982) is docent en afdelingscoördinator muziekpedagogie aan LUCA School of Arts – Campus Lemmensinstituut in Leuven. Hij is doctor in de kunsten (KU Leuven, 2012) en haalde voorheen de diploma's van master in muziek, afstudeerrichting muziekpedagogie (Lemmensinstituut, 2005) en van voortgezette studies muziekpedagogie (Lemmensinstituut, 2008). Voorafgaand aan zijn doctoraat volgde hij de doctoraatsopleiding in de kunsten docARTES aan het Orpheus Instituut in Gent (2009). Zijn voornaamste onderzoeksinteresse is het praktijkgerichte onderzoek van muziekleraren. Sinds 2009 is hij bestuurslid van de European Association for Music in Schools. Hij was spreker op verschillende studiedagen en congressen in binnen- en buitenland en is gastdocent aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag (Nederland).

LUC NIJS (°1973) is musicus (klarinet) en behaalde in 1996 een meestergraad muziek (cum Laude & prijs Leopold Genin) aan het Koninklijk Conservatorium Brussel, onder de begeleiding van Piet Jeegers. Naast zijn studies aan het conservatorium studeerde hij bij o.m. Fang Song, Walter Boeykens, Thomas Friedli en Ronald Van Spaendonck. In 2008 studeerde hij met grote onderscheiding af als Master in de Wijsbegeerte met een thesis over de relatie tussen muzikant en muziekinstrument. Nadien kon hij als doctoraatsbursaal aan de slag aan het Instituut voor Psychoakoestiek and Electronische Muziek (IPEM, Universiteit Gent). In 2012 behaalde hij een doctoraat in de kunstwetenschappen (musicologie). Momenteel is hij leraar klarinet (academies van Grimbergen en Gentbrugge) en postdoctoraal onderzoeker aan het IPEM. Zijn onderzoek betreft de rol van het lichaam in de ontwikkeling van muzikaal vakmanschap en de wijze waarop technologie die rol kan ondersteunen.

FERRE LAEVERS (°1950) is hoogleraar aan de KU Leuven en leidt er het Expertisecentrum Ervaringsgericht Onderwijs (CEGO). Hij is de grondlegger van een onderwijsconcept dat, geïnspireerd door de experiëntiële beweging en het constructivisme, sedert 1976 tot ontwikkeling kwam en is uitgegroeid tot een benadering met internationale uitstraling. Het e.g.o.-raamwerk bestrijkt drie categorieën van kwaliteitsindicatoren: onder het proces staat naast ‘welbevinden’ de ‘betrokkenheid’ van de lerende centraal. De leeromgeving die hiervoor nodig is ontleent haar kracht aan de rijkdom van het aanbod, ruimte voor leerlingeninitiatief en een sensitieve en stimulerende leerkrachtstijl. De output kadert in het recente paradigma rond competenties waarin ontwikkeling op een holistische wijze wordt benaderd. Het muzische heeft in het e.g.o. steeds aandacht gekregen. In een reeks masterproeven is vooral gefocust op de muzikale perceptie als een van de competenties en een boeiend domein om de ontwikkeling van basisschemata in kaart te brengen.

BART PUT (°1979) studeerde musicologie en politieke en sociale wetenschappen aan de KU Leuven. Na zijn studies was hij als onderzoeksmedewerker werkzaam aan het Institute for International Integration Studies (Trinity College Dublin), waar hij als kwalitatief onderzoeker betrokken was bij een project omtrent de muzikale activiteiten van Oost-Europese immigranten in Dublin. Nadien was hij als onderwijsassistent verbonden aan het Centrum voor Sociologisch Onderzoek (KU Leuven). Daar hielp hij binnen het onderzoeksdomein ‘Theorie, cultuur en religie’ vooral de opleidingsonderdelen gerelateerd aan de theoretische sociologie mee ondersteunen. Momenteel bereidt hij binnen het kader van diezelfde onderzoekseenheid een doctoraal proefschrift voor over de sociale theorie van de Duitse socioloog Niklas Luhmann, met specifieke aandacht voor mogelijke toepassingen van deze theorie op het domein van de intieme relaties.

MARK REYBROECK (°1952) studeerde lichamelijke opvoeding, motorische revalidatie en kinesitherapie en musicologie aan de KU Leuven. In zijn doctoraal proefschrift onderzocht hij de relatie tussen muziek en semiotiek. Momenteel is hij als hoogleraar verbonden aan de onderzoekseenheid musicologie (KU Leuven), waar hij muziekpsychologie doceert en als vakdidacticus verantwoordelijk is voor de specifieke lerarenopleiding. Daarnaast is hij ook verbonden aan de Katholieke Hogeschool Vives (Torhout) waar hij naast muziek ook anatomie en biome-

chanica doceert. Zijn onderzoeksagenda is vooral gericht op muzikale semantiek en biosemiotiek met speciale aandacht voor luisterstrategieën en muzikale betekenisgeving. Naast theoretische bijdragen over muzikaal grondlagenonderzoek en muziekcognitie heeft hij ook empirisch onderzoek verricht naar de mechanismen van muzikale betekenisgeving. Hij heeft tal van bijdragen gepubliceerd in wetenschappelijke tijdschriften en boeken, en was als spreker te gast op talrijke congressen in binnen- en buitenland. Hij is ook auteur van twee Nederlandstalige boeken over luisterstrategieën.

LIEVEN STROBBE (°1956) is opgeleid als organist en muziekpedagoog en werkt sinds 1980 in een zeer divers veld. Hij is leraar orgel, muziekanalyse en begeleidingspraktijk aan LUCA School of Arts (Lemmensinstituut, Leuven) en de Scholengemeenschap DKO Antwerpen, docent vakdidactiek orgel en begeleidingspraktijk en werkt regelmatig mee aan domeinoverschrijdende projecten met jonge kinderen uit de Antwerpse basisscholen. Zijn permanente zoektocht naar werkvormen die beklijvend leren en integer musiceren mogelijk maken, vormde zijn uitgesproken visie op leren musiceren en maakt van hem een gevraagd leraar muzische vorming, zowel in het basisonderwijs, het DKO als in de lerarenopleidingen. Momenteel ontwikkelt hij een klavierdidactiek op basis van creatieve werkvormen.

HANS VAN REGENMORTEL (°1960) studeerde viool aan de conservatoria te Antwerpen en Maastricht. Als musicus engageerde hij zich voor een breed palet projecten, van barok tot pop, kamermuziek en muziektheater. Hij bouwde meer dan 25 jaar ervaring op in het deeltijds kunstonderwijs en experimenteerde er al vroeg met benaderingen die muzikale creativiteit centraal stelden. Zo was hij bezieler van een project waarbij jonge kinderen op het instrument van hun keuze meteen als componisten en improvisators benaderd werden. Verder was hij betrokken bij domeinoverschrijdende projecten voor dagscholen en nascholingen voor studenten en leraars. Gaandeweg ontwikkelde hij een bijzondere interesse voor wat muziek ons leert over de menselijke natuur en voor leerprocessen in het bijzonder. Hans is momenteel artistiek coördinator bij Musica, Impulscentrum voor Muziek, met een speciale focus op projecten voor kinderen en jongeren. Hij is (co-)auteur van diverse muziekeducatieve publicaties en artikelen. In 2010 publiceerde hij samen met Lieven Strobbe *Klanksporen - Breinvriendelijk musiceren*.